

els
nostres
autors 86

Víctor
Labrado

Tots
els noms
de la por

Introducció de
Joan Francesc Mira

bromera

L'HOME DELS NASSOS

Criatura de presència discreta i enigmàtica, el seu nom, tan ben trobat, li ve de la rara propietat que el fa singular: mostra tants nassos com dies l'any. Cada dia que passa li cau un nas, així els va perdent d'un en un i, en acabar-se l'any, se li acaben els nassos. Després, el dia de Cap d'Any, li tornen a nèixer enmig de la cara, tots de colp, els 365 nassos nous, 366 si és any bixest, i torna a començar.

És en aquest moment de trànsit quan l'home dels nassos, que ha passat tot l'any ocult en lloc ignorat, apareix: només un dia a l'any, cada 31 de desembre, caminant de pressa, anant no se sap on, i així és possible de veure'l un instant passar entre la gent, sempre en llocs públics i de gran moviment ciutadà.

Segons algunes descripcions, no sempre coincidents, va tot atrotinat, una mica encorbat i carregat amb una maleta, du un abric molt usat, de llargs falcons, i es mig cobreix el rostre amb un barret a conjunt amb l'abric.

L'home dels nassos disposa de molt poques hores per a fer-se veure en llocs molt distants. La seua trajectòria és un desgavell que mai fins ara ningú havia reconstruït.

L'itinerari de l'home dels nassos

El seu viatge, cada 31 de desembre, comença a Mallorca. Aquell dia, tots els anys, la capital de l'illa celebra l'entrada del rei Jaume I. Els mallorquins diuen que l'home dels nassos passa, o passava, justament per la plaça de Cort quan els soldats, formats a la plaça per commemorar l'aniversari de la conquesta, apuntaven a l'aire i feien tres descàrregues de fuselleria. Aquesta demostració, segons la interpretació popular, a banda de ser un sorollós homenatge al vell rei fundador, tenia com a objectiu encara més important «matar s'home des nassos», sens dubte per facilitar-li el renaixement anual que es produiria l'endemà.

Quan encara retronen els tirs, en algun punt del cel de Mallorca, doncs, l'home dels nassos, a qui li agrada tant romancejar i que és molt comediant, comença a caure giravoltant com un ocell ferit, descrivint un llarg caragol, travessant verticalment núvols i núvols, fent-ho durar i estudiant-se la caiguda fins que —xop— fa el capbussó enmig de la mar.

Passa poc de temps a remulla, perquè, apareixent de sobte, a força de rem, ja s'hi acostava la galera que tots els anys el ve a rescatar. Els galiots que la fan anar són uns remers prodigiosos: a cada remada, la galera trau la panxa de l'aigua i salta cap avant sobre els vint-cinc rem, llisca per damunt les ones i torna a saltar. L'home dels nassos no els fa perdre un instant, s'arrapa a una

l'home dels massos

A l'home dels massos li agrada molt romanguer
i és molt covardant, comença a caure si no està
com un ocell fent, desmuntant un gran tarrofol...

Cada dia que passa li cau un nas,
això el va portant d'un en un i, en
acabar-se l'any, se li acabaven els massos

Creatura de presència discreta
i enigmàtica, el seu nom li ve de
la rara propietat que el fa singular
mostra tants massos com alies de
l'any

corda, salta sobre el buc i s'instal·la sobre la proa, que és el lloc més discret: els galiots remen d'esquena i no el poden veure.

Allí, dret, en un tres i no res la roba se li eixuga al vent. Mentre dura la travessia, fa una bella figura amb els faldons de l'abric fluïnt i saltironant-li al voltant. És un abric ample, llarg, aprofitat. El barret, no cal patir que se l'enduga el vent, el du ben encaixat, més avall dels ulls, per dissimular la dotació nassal. També du una vella maleta a la mà. I tot en ell fa un efecte amable d'antigor, d'erosió, de bondat.

Òbviament, ja passa de dos segles que amb la galera no es pot presentar a cap port; i com ho fa? Aborda un ferri o un creuer: la galera es deixa veure un moment, fantasmal, vora el vaixell. Tot es fa en un temps increïblement breu. Els turistes encara no han tret la càmera de fer fotos que la galera ja ha desaparegut i l'home dels nassos, inadvertidament, s'ha esmunyit entre el passatge.

En posar el peu a terra és quan desferma totes les seues capacitats en una prova de força contra el temps, per tal de fer-se present en el màxim de llocs, de la manera més esquiva i discreta que sap. Penseu que, si desembarca al punt de migdia a la ciutat de Barcelona, a la ciutat de Lleida, a més de cent quilòmetres d'allí, ja n'hi ha que l'han vist a mitjan matí, o s'ho pensen. L'home dels nassos pot, si vol, pujar en l'autobús de les 12.15 i arribar en el de les 8.30, o multiplicar-se

en llocs ben distants entre si amb lleugeríssimes diferències de temps; i també sap caminar amunt i avall, en diverses direccions i sentits, i fer veure que ell sol és molta gent.

En territori valencià s'ha comprovat la seua presència almenys en els següents llocs: a Càlig, guaitant dalt de la torre medieval; a les Coves de Vinromà, entrant a l'hostal; a l'Alcora, girant un cantó prop de la parada dels autobusos; a Gandia, passant per davant de l'Ajuntament; a Castelló de la Plana, eixint de l'hostal de Sant Joan; a Alcalà de Xivert, passejant-se per la plaça del frontó, i a Ontinyent, que és, amb diferència, la població valenciana on l'home dels nassos és, encara avui, més generalment conegut i celebrat.

Allí l'anaven a esperar cada any a l'hostal de Grau, a la costera del Regall. Diu que des de mitjan matí els xiquets començaven a traure el nas per la porta i ocasionaven el disgust de l'hostaler, un disgust que no parava d'augmentar al llarg del dia. Ell s'esforçava a convèncer-los que l'existència de l'home dels nassos era molt improbable. Inútilment. Si els feia fugir, sempre tornaven, més encuriosits, en més nombre i més cauts. El pobre home es desbaratava, vociferava quan, després d'haver buidat el local, en un tres i no res, se li tornava a omplir si abaixava la guàrdia. Mentre aüixava els uns, els altres se li esmunyien fins al pati, guaitaven a la cuina, decidits a explorar totes les dependències de l'establiment.

Quan els adults, amics o coneguts, tot passant s'hi aturaven un moment a fer-li algun comentari sobre la invasió infantil, l'hostaler s'encenia: «*Vosatros, vosatros* sou els que me'ls envieu...».

En tot el dia no es feia res de bo a l'hostal de Grau.

Avui, certament molts dels llocs que eren de pas obligat per a l'home dels nassos han desaparegut per sempre: sobre el solar que va ser l'hostal de Grau, ara hi ha unes oficines municipals; on era l'hostal de Sant Joan, a Castelló de la Plana, ara hi ha un establiment bancari; fa temps que l'hostal de les Coves de Vinromà va tancar, etc. En altres poblacions, en canvi, s'ha conservat l'escenari. No n'hi ha prou, però: entre altres raons perquè ja no és gens fàcil que pares o mares deixen anar les criatures soles. Per als més menuts, els carrers han desaparegut com a espai per a créixer lliures. Més estrany que trobar l'home dels nassos serà trobar un xiquet buscant-lo. Però si mai teniu la rara sort que, una vegada en la vida, el 31 de desembre, un xiquet solitari us pregunta si l'heu vist passar, no li digueu ni que sí ni que no. Sobretot, ni que no. Indiqueu-li un cantó a l'atzar. No se sap mai. En matèria de fets únics i éssers indemostrables, els xiquets tenen més bon ull que els grans.

Advertiu-lo que ha d'anar atent, perquè l'home dels nassos, si es deixa veure és només per un instant: es fon en un girar d'ulls, i encara sort qui se'l troba una vegada en la vida. És d'actituds tan dissimulades, passa

tan sense fer pols ni remolí que quasi no és vist ni sentit per ningú. A la ciutat de Tarragona, però, fa una sola excepció: en un tres i no res, se'n puja en algun balcó o cadafal, ben a la vista del públic, i es moca remorosa-ment fent servir mitja dotzena de llençols. Fet això, desapareix. La visió és tan breu i alhora estranya, que els que s'hi troben presents o bé no s'ho creuen, o bé no s'atreveixen a contar-ho.

L'últim lloc on l'esperen, cada 31 de desembre, és al pont de Pedra de la ciutat de Girona, al punt de la mitja nit. Allí és encara més difícil de veure, perquè el temps se li acaba, està molt cansat i s'afina entre les ombres, secret i ràpid com una mustela, cap a la vida retirada que l'espera més enllà del pont: encara ha de travessar, però, el Pirineu i la plana del Rosselló; és més enllà, en algun punt imprecís que només ell coneix bé, on l'espera l'arbre dels nassos, únic de la seua espècie, amb les fulles precisament en forma de nas i una gran soca buida, per on l'home dels nassos se n'entra i torna al seu món i a la seua forma habitual d'existència, que enyora després d'un llarg dia de tràfec, tan intens que vol ser equivalent a l'activitat d'una persona normal al llarg de 364 dies.

Perquè qui no treballa en tot l'any treballa el dia de cap d'any, o la vespra.

ELS NYÍTOLS

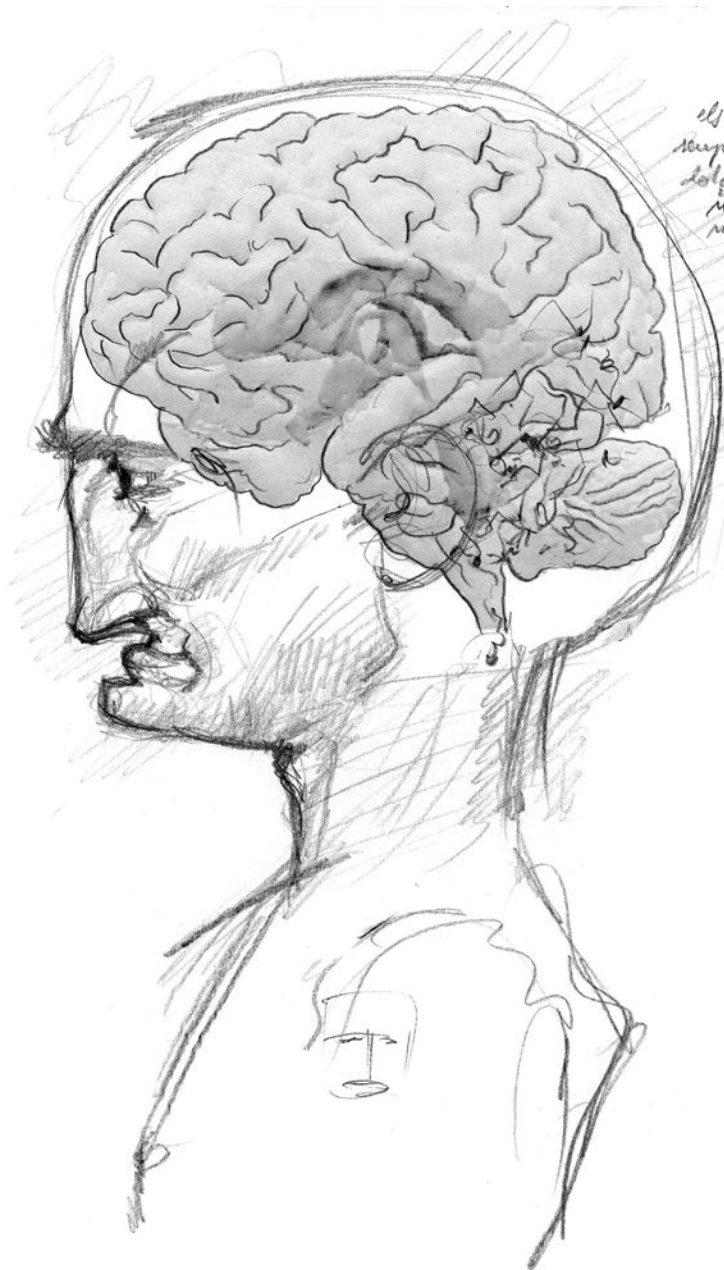
Els nyítols o nítols són, entre les presències secretes, de les més mal conegudes i poc estudiades. També el seu nom és dubtós: si alguns autors prefereixen la forma *nítol*, com a ésser de la nit, també n'hi ha que troben perfectament justificada la variant *nyítol*, pel nyic-nyic que fan a les orelles. Invisibles, però no immaterials, són de tan reduïdes dimensions que entren pel conducte auditiu humà a núvols de milions, buscant la memòria per rosegat-la, perquè és la part més dolça del cervell. Es poden engolir tots els records d'un individu i impedir-li crear-se'n de nous. Els nyítols assalten els qui dormen al ras, en camp obert, que és on més fàcilment els troben les orelles. Hi havia un mètode casolà per a fer-los eixir del cap, avui ignorat. Devia ser molt dolorós, i això és l'origen de la frase feta «et trauré els nyítols», en sentit d'amenaça, que trobem àmpliament documentada en la nostra literatura popular dels segles XVIII i XIX.

Vegem-ne un cas pràctic tot seguit, en un document que no s'ha trobat mai, però que podria aparèixer el dia més impensat:

De traure els nyíols

Molt honorable senyor: no és estrany, com llegim en les faules dels llatins, si els antics imaginaren el dimoni major, Vulcà, com un ferrer senyor dels inferns, mestre del foc i del ferro vivint a les fondàries de la terra. Encara avui les gents més crèdules senten por d'aquests homes inofensius i simples, que fan un ofici tan dur com útil o necessari al bé comú. Certament, sempre els veureu negres de mascara, amb els pèls dels braços socarrats, lluents de suor. Quan treballen en la mitja fosca dels seus obradors o ferreries, fent bufar la manxa enorme, penjada del sostre, o picant amb el mall damunt l'enclusa, la claror dels carbons encesos els pinta d'ombres i de flames la fisonomia, els encén la mirada i els fa assemblar-se a dimonis o bruixots, o també als vells alquimistes que estudiaven les propietats secretes dels metalls volent trobar la manera de fer or. Tot això excita la imaginació de les persones ignorants, que en pobles menuts i allunyats de la ciutat són la majoria, com ara aquest poble en què visc, on les supersticions de tota mena s'arrelen com una mala herba.

Aquest prejudici antic contra els homes que treballen amb el foc ha fet mal al nostre ferrer. Ell és innocent: un bon home, honrat, treballador i de poques paraules. Així mateix l'ha perjudicat encara més l'amistat amb el manescal, amb el qual ha treballat associat uns anys, com tants altres ferrers d'aquestes muntanyes.

els suplets megen
sobre la part més
dolera del cervell
més veu solt a
menjar